Nieuwe dichtbundel Arubaanse dichter Quito Nicolaas

Van sociaal-geëngageerd dichter naar persoonlijke poëzie

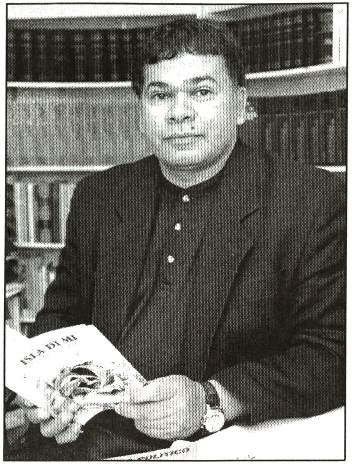

Door Wim Rutgers

Wie van het voorkaft van de nieuwe bundel *Destino* van de Arubaanse dichter Quito Nicolaas wil aflezen welke bestemming de dichter voor zichzelf of zijn lezers in petto heeft, blijft in het volstrekt onzekere daarvan. Tekenaar Nigel Matthew heeft een paar blote voeten afgebeeld die naar een verre vlakte op weg zijn, waarin niets anders te zien valt dan een paar vage cactussen aan een kale horizon. Is het morgen of avond? De schaduwen zijn lang. Het lijkt wel alsof de wandelaar zich heeft omgedraaid of het pad van een ander heeft gekruist, omdat op de voorgrond een paar voetstappen naar de kijker toe gericht zijn. De val van de schaduw vertelt dat de eenzame figuur op weg is naar het licht. Worden de raadsels van de voorkaft in de bundel opgelost?

Quito Nicolaas werd in 1955 geboren op Aruba, maar vertrok in 1972 naar Nederland waar hij nog steeds woont. Hij publiceerde in 1990 zijn eerste bundel poëzie, *Eclips Politico*, bij de Arubaanse uitgeverij Charuba. Inmiddels verscheen bij Uitgeverij Excalibur in het Nederlandse Almere de bundel *Destino*. De bundel oogt omvangrijk omdat de ruim veertig gedichten alleen op de rechterpagina gedrukt werden. Er zijn illustraties van R. Wever.

Waar de debuutbundel *Eclips Politico* vooral sociaal-maatschappelijke gedichten bevatte, overwegen in *Destino* de gedichten waarin persoonlijke gevoelens op eenvoudige wijze direct verwoord worden. De dichter hanteert daarbij strofen van wisselende lengte, en schrijft overwegend korte versregels zonder rijm of metrum. Hij gebruikt evenmin leestekens als komma's of punten. De poëtische middelen zijn schaars, al komen herhalingen met variaties veelvuldig voor. Dit kenmerkt deze gedichten tot voordrachtspoëzie. De inhoud draait om twee thema's waarbij de ik-figuur beschreven wordt in een relatie tot een andere specifieke persoon en in relatie tot Aruba en Nederland - de beide leefwerelden van de dichter, de mentale en de fysieke.

Als we de zes illustraties door R. Wever als grens nemen kunnen we zeven, hoewel inhoudelijk niet scherp gescheiden, afdelingen onderscheiden. De bundel opent met enkele gedichten waarin persoonlijke gevoelens van onder meer eenzaamheid verwoord worden: "B'a bai, sin yama ayo". Maar in het gedicht 'Simfonia' wordt een nieuw perspectief geopend. Verlies en toekomst krijgen in een volgende 'afdeling' een algemeen sociaal bewogen dimensie met een gedicht over een dakloze zwerver en een paar gelegenheidsgedichten naar aanleiding van een protestmars tegen geweld, *'esnan asesina na Africa y den Caribe'*, en de jaarlijkse herdenking van de vliegtuigramp van 4 oktober 1992, toen een El Al toestel op enkele flatgebouwen in de Bijlmer stortte: "E ruina cu a keda tras / Meimei di nan e curpanan / Di nos Rubianonan carbonisa / Sclamando pa ayudo // Nos no por lubida / Nos no por sin bo / Nos lo recorda bo / Tur aña". Het betreft hier gedichten naar aanleiding van gebeurtenissen in Nederland. Maar Aruba verdwijnt nooit achter de horizon, want naar aanleiding van de ramp luidt het in een ander gedicht: "B'a conberti mi den shinishi / Dera mi bao di un tera / Cu no ta di mi / Un tera temporal / Rancando mi fo'i e suela natal".

Na een paar gedichten met erotische inhoud, volgen enkele specifieke gedichten over Aruba, waarin de dichter als in zijn debuut 'ouderwets' kritisch is: "Un ser humano / cu no ta respeta otro / n'ta uno digno / Un pueblo / cu no ta stima otro / n'ta uno devoto (...) Un comunidad / cu ta bringa otro / n'ta uno uni // Un sociedad / cu ta discrimina otro / n'ta uno respetuoso". Hoewel de bewoordingen algemeen zijn hebben ze herkenbaar betrekking op Aruba, zoals ook in 'Silhueta' waarin het eiland gepersonifieerd wordt: "Rubia, / M'a bandona bo un tempo / Cu e deseo di regresa". In gedichten daarna volgen elementen van het traditionele eiland en de herinnering daaraan: 'regresa, no bai'. Gedachten van migratie en remigratie spelen steeds op de achtergrond mee.

Felle kritiek klinkt in een gedicht over illegalen en in versregels als: "Mayornan sin trabou / Yiunan un banda benta / Un mescla di cultura / Banda y riba otro / Conflicto den harmonia". Naar het einde van de bundel toe toont zich nog een nieuw element als het verval in de natuur en het ouder worden en de dood aan de orde komen.

Wat is nu de bestemming van de dichter en de weg die hij zijn lezers wijst? Nigel Matthews vage voorkaft blijkt de inhoud te dekken. Op de vragen "Unda nos ta bai / Unda nos ke bai / Unda nos por bai / Unda nos lo bai / Unda nos sigui bai" die naar het einde van de bundel toe gesteld worden, komt geen antwoord. In de eerste bundel wist de dichter nog precies waar hij zijn lezers wilde hebben, hier is van een eenvormige heilsweg geen sprake meer. En dat is maar goed ook. Een dichter kan met zijn gedichten niet meer dan enkele ideeën aandragen. We hebben de tijd gehad dat een dichter als een soort gids de weg voor zijn lezers dacht te kunnen en zelfs te moeten uitstippelen. De moderne dichter laat de volwassen lezer zijn eigen bestemming bepalen.

Quito Nicolaas: Destino
Almere: Uitgeverij Excalibur
70 pagina's

Ñapa. - (zaterdag 17 februari 2001), p. 3